

8. Хорн Дж. К. Ван. Основы управления финансами : [пер. с англ.] / Дж. К. Ван Хорн. – М. : Финансы и статистика, 1996. – 670 с.
9. Швиданенко Г. О. Оптимізація ресурсного забезпечення функціонування бізнесу / Н. В. Шевчук, Г. О. Швиданенко // Управління підприємствами: сучасні тенденції розвитку : монографія. – К. : КНЕУ, 2006. – 288 с.
10. Швиданенко Г. О. Управління капіталом підприємства / Г. О. Швиданенко, Н. В. Шевчук. – К. : КНЕУ, 2007. – 440 с.
11. Шевчук Н. В. Ефективність ресурсного забезпечення діяльності підприємств: проблеми оцінювання / Н. В. Шевчук // Ефективна економіка. – 2010. – № 8. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua>. – Назва з екрана.

УДК 631.157:65.012.34:631.11

ЛОГІСТИЧНЕ УПРАВЛІННЯ ЗАКУПІВЛЯМИ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНИХ РЕСУРСІВ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

І. Г. Павленко, кандидат економічних наук

Досвід розвинутих країн світу свідчить, що впровадження логістичного підходу дозволяє підприємствам зменшити витрати на закупівлю матеріально-технічних ресурсів і збут продукції, знизити рівень запасів на 30–50 % і скоротити час руху продукції до споживача на 25–45 % [1]. Функціональними сферами застосування логістичних підходів у сільськогосподарських підприємствах є їхня закупівельна, виробнича та збутова діяльності.

Необхідність застосування логістичних підходів у закупівельній діяльності вітчизняних сільськогосподарських підприємств підвищується через диспаритет цін на матеріально-технічні ресурси, що необхідні для виробництва аграрної продукції, та цін на неї; перманентне подорожчання матеріальних ресурсів; значну зношеність сільськогосподарської техніки й низький рівень розвитку складської бази аграрних товаровиробників.

Різноманітні аспекти закупівельної логістики розкриті у працях М. Джиллінгема, Є. Крикавського, К. Лайсонса, О. Музики, В. Ніколайчука та ін. Питання застосування логістичних підходів у діяльності сільськогосподарських підприємств досліджували Т. Бабаєнкова, О. Величко, Т. Ворожейкіна, В. Ігнатов, Т. Косарева, Н. Струк, але у працях

останніх недостатньо уваги приділено логістичному управлінню закупівлями матеріально-технічних ресурсів.

Метою статті є висвітлення можливостей і доцільності застосування логістичних підходів при управлінні закупівлями матеріально-технічних ресурсів у сільськогосподарських підприємствах.

Виконання всіх сільськогосподарських робіт в оптимальні строки залежить від забезпеченості сільськогосподарських підприємств матеріально-технічними ресурсами, зокрема і роботоздатною технікою. Проведені дослідження свідчать, що забезпеченість технічними засобами сільськогосподарських підприємств Автономної Республіки Крим за 2006–2010 рр. погіршується (табл. 1).

Так, у 2010 р. відносно 2006 р. кількість тракторів з розрахунку на 1000 га ріллі зменшилась на 27,3 %, зернозбиральних комбайнів з розрахунку на 1000 га посівної площі зернових (без кукурудзи) – на 33,3 %, кукурудзозбиральних комбайнів з розрахунку на 1000 га посівної площі кукурудзи – на 54,5 %.

У результаті погіршення матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств зменшуються їхні енергетичні потужності та енергозабезпеченість (табл. 2).

Таблиця 1

Динаміка забезпеченості сільськогосподарською технікою сільськогосподарських підприємств Автономної Республіки Крим, шт. [4, с. 231 235, 245, 354, 357, 358]*

Показник	Рік					2010 р. у відсотках до 2006 р.
	2006	2007	2008	2009	2010	
Трактори з розрахунку на 1000 га ріллі	11	10	9	11	8	72,7
Зернозбиральні комбайни з розрахунку на 1000 га посівної площі зернових (без кукурудзи)	3	3	2	2	2	66,7
Кукурудзозбиральні комбайни з розрахунку на 1000 га посівної площі кукурудзи	11	15	8	8	5	45,5

Примітка. * Власні розрахунки.

Таблиця 2

Динаміка енергетичних потужностей і енергозабезпеченості у сільськогосподарських підприємствах Автономної Республіки Крим [4, с. 352–353]**

Показник	Рік					2010 р. у відсотках до 2006 р.
	2006	2007	2008	2009	2010	
Енергетичні потужності всього, тис. кВт	1834	1787	1692	1627	1461	79,7
Енергетичні потужності з розрахунку на 100 га посівної площі, кВт	331	298	271	252	245	74,0

Примітка. ** Власні розрахунки.

Дані табл. 2 свідчать, що загальна величина енергетичних потужностей, які мали сільськогосподарські підприємства Автономної Республіки Крим на кінець 2010 р., скоротилася порівняно з 2006 р. на 20,3 %, що зумовило погіршення енергозабезпеченості з розрахунку на 100 га посівної площі на 26,0 %.

Помічені тенденції в забезпеченні сільськогосподарських підприємств сільськогосподарською технікою та енергетичними потужностями посилюють необхідність застосування логістичного підходу в закупівельній діяльності вітчизняних аграрних товаровиробників для покращення їхньої матеріально-технічної бази.

Логістичний підхід трактують як сукупність теоретичних і практичних засад удосконалення управління матеріальними та пов'язаними з ними інформаційними й фінансовими потоками на основі системного підходу з метою одержання синергічного результату [5].

У закупівельній логістиці розрізняють два основні напрями процесу управління матеріальними потоками:

- управління закупівлями матеріально-технічних ресурсів на підприємстві;
- управління диспозицією матеріально-технічних ресурсів, тобто управління запасами [3, с. 42].

Логістичний підхід до закупівель матеріально-технічних ресурсів у сільськогосподарських підприємствах передбачає оптимізацію процесу придбання основних засобів і матеріалів для створення або оновлення парку машин, обладнання, повного задоволення потреби у матеріальних ресурсах, необхідних для здійснення виробничого процесу відповідно до агротехнічних вимог, а також потрібних підприємству інвентарю, засобів обробки землі тощо. При цьому для визначення потреби і марочного складу машино-тракторного парку враховуються рекомендації щодо обґрунтованого переліку машин для рослинництва або тваринництва та коливання обсягів робіт, для виконання яких використовуватимуться ці засоби [6].

Оптимізація закупівель матеріально-технічних ресурсів у сільськогосподарських під-

приємствах, як вважає Н. Струк, ґрунтується на широкому застосуванні

- методів економіко-математичного моделювання процесів використання машино-тракторного парку, визначення потреби в цьому обладнанні з метою його придбання;
- розрахунково-конструктивних методів за рахунок розробки технологічних карт, графіків використання матеріально-технічного парку;
- процедури закупівель тракторів, комбайнів, сільськогосподарських машин, необхідних для формування раціонального складу машино-тракторного парку, інших матеріальних ресурсів на основі тендерних торгів [6].

Логістичне управління закупівлями матеріально-технічних ресурсів у сільськогосподарських підприємствах вимагає від осіб, які приймають рішення у сфері закупок, володіння достовірною, достатньою та своєчасною інформацією. Зазначене зумовлює необхідність формування між підприємствами АПК інформаційних систем для здійснення обміну інформацією у ланцюгах поставок.

Проводити моніторинг ринку необхідних матеріально-технічних ресурсів і їх постачальників можна з допомогою первинних і вторинних джерел інформації.

Серед первинних джерел інформації про ринок закупівель – контакти з постачальниками і посередниками (письмова інформація, телефонні запити, особисті переговори), відвідування виставок, ярмарок і товарних бірж, рекомендації інших підприємств, звіти про відрядження співробітників підприємства і т. ін.

До вторинних джерел інформації про ринок закупівель належать статистичні дані товарообігу і роздрібних (оптових) цін, огляди стану кон'юнктури ринку, біржові бюлетені, що містять зведення про зміну цін, засоби масової інформації, фірмові журнали, що випускаються торгово-промисловими палатами, а також постачальниками, пропозиції з продажів, що містяться в спеціальних журналах, каталогах, брошурах, проспектах, галузеві довідники, звіти про діяльність підприємств, каталоги ярмарків, комп'ютерні бази даних, ресурси Internet [2, с. 98].

При логістичному управлінні закупівлями матеріальних ресурсів в аграрних підприємствах такі особливості як сезонність сільськогосподарського виробництва та його залежність від погодно-кліматичних умов зумовлюють необхідність формування страхових запасів цих матеріалів, зокрема палива, мінеральних добрив, насіння і посадкового матеріалу, засобів захисту рослин тощо.

Страховий запас матеріалів визначається на основі статистичних даних за попередній період, що дозволяє врахувати коливання в постачанні та у виробництві. Згідно з [7, с. 200]. послідовність такого розрахунку складається із чотирьох етапів. На першому етапі визначається середньозважений інтервал ($\tau_{зв}$) між поставками матеріальних ресурсів, що враховує строки надходження окремих партій і їх розміри:

$$\tau_{зв} = \frac{\left(\sum_{i=1}^{i=n} t_i \cdot V_i \right)}{\sum_{i=1}^{i=n} V_i}, \quad (1)$$

де t_i – строк постачання i -ї партії;
 V_i – обсяги i -ї партії.

Далі виявляють кількість партій, що надійшли з запізненням, тобто тих j -х партій, у яких період постачання більший за середньозважений.

На третьому етапі знаходять середньозважене значення величини запізнення Δt для таких партій з обсягом V_{j3} за формулою:

$$\Delta t = \frac{\left(\sum_{j=1}^{j=m} (t_{j3} - \tau_{зв}) \cdot V_{j3} \right)}{\sum_{j=1}^{j=m} V_{j3}}, \quad (2)$$

де m – кількість партій, що надійшли із запізненням;

t_{j3} – строк постачання j -ї партії, що надійшла із запізненням.

На останній стадії розраховують величину страхового запасу певного матеріалу $V_{СТР}$ з відповідною ймовірністю покриття дефіциту:

$$V_{\text{СТР}} = p \cdot \Delta t, \quad (3)$$

де p – середня інтенсивність надходження запитів на певний матеріал від виробництва.

Отримана величина страхового запасу повинна постійно підтримуватися на підприємстві, що збільшує розмір замовленої партії певного матеріалу в разі вичерпання його страхового запасу.

Однією із функціональних сфер діяльності сільськогосподарського підприємства, в якій необхідне впровадження логістичних підходів, є сфера закупок. Використання вітчизняними аграрними товаровиробниками логістичних підходів у закупівельній діяльності (з урахуванням специфіки сільського господарства) сприятиме своєчасному та повному забезпеченню їхнього виробничого процесу необхідними матеріально-технічними ресурсами з найвищою ефективністю, що актуалізує розгортання подальших наукових досліджень з питань логістичного управління закупівлями матеріально-технічних ресурсів у сільськогосподарських підприємствах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабенкова Т. Ю. Особливості впровадження концепції логістики у практику вітчизняних аграрних підприємств [Електронний ресурс] / Т. Ю. Бабенкова. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua>. – Назва з екрана.
2. Коноваленко В. М. Концептуальні основи та принципи управління закупівельною діяльністю підприємства / В. М. Коноваленко // Актуальні проблеми економіки. – 2005. – № 1. – С. 92–101.
3. Пономарьова Ю. В. Логістика : навч. посіб. для студ. вузів / Ю. В. Пономарьова. – 2-ге вид. перероб. і допов. – К. : Центр навч. л-ри, 2005. – 327 с.
4. Сільське господарство України 2010 : [стат. зб.] / [за ред. Ю. М. Остапчука ; відп. за вип. О. М. Прокопенко]. – К. : [Державна служба статистики України], 2011. – 384 с.
5. Стехін В. В. Інтеграція підприємств АПК на засадах логістичного підходу [Електронний ресурс] / В. В. Стехін. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua>. – Назва з екрана.
6. Струк Н. Напрями застосування логістики у підприємствах аграрного сектора економіки [Електронний ресурс] / Н. Струк. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua>. – Назва з екрана.
7. Чудаков А. Д. Логістика : учебник / А. Д. Чудаков. – М. : РДЛ, 2003. – 480 с.

УДК 005.963.1:339.17

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ПРАЦІВНИКІВ В УПРАВЛІННІ КАР'ЄРОЮ НА ТОРГОВЕЛЬНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

В. М. Білявський, кандидат економічних наук

Навчання працівників є найважливішим засобом досягнення стратегічних цілей підприємства. Успіх на шляху реалізації цих цілей багато в чому залежить, від того, якою мірою працівники обізнані зі змістом стратегічних цілей і наскільки вони підготовлені до роботи щодо їх досягнення. Здійснюючи діяльність на торговельному підприємстві, працівник постійно повинен підвищувати рівень своєї освіти, освоюючи теоретичну частину професії і

набуваючи практичні навички. Навчання обумовлює розвиток трудового потенціалу працівника, що дає йому можливість піднятися ще на одну сходинку в розвитку своєї кар'єри.

Результати аналізу наукових джерел свідчать про те, що дослідження, які здійснювалися, дуже різнобічні. Так, В. І. Сотникова дослідила й детально описала теоретико-методологічні аспекти управління кар'єрою [1]. У працях [2, 3] розглянуто досить широке коло